

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ ΤΑΞΗΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΥΡΙΑΚΗ 10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2011

**ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Γνωστό:

A1. Τι λοιπόν; Αυτό δεν είναι φυσικό, είπα εγώ, και δεν προκύπτει ως αναγκαίο συμπέρασμα από όσα έχουν λεχθεί προηγουμένως, ότι δηλαδή δε θα μπορούσαν ποτέ να κυβερνήσουν ικανοποιητικά μια πόλη ούτε οι απαίδευτοι και όσοι δε γνώρισαν (ποτέ) την αλήθεια ούτε εκείνοι που αφήνονται ελεύθεροι να ασχολούνται με την παιδεία ως το τέλος της ζωής τους, οι πρώτοι γιατί δεν έχουν κάποιο σκοπό στη ζωή τους, που προσπαθώντας να τον πετύχουν πρέπει να κάνουν όλες ανεξαιρέτως τις πράξεις, όσες τυχόν κάνουν και στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή τους, και οι δεύτεροι (όσοι ασχολούνται με την παιδεία) γιατί με τη θέλησή τους δεν θα ασχοληθούν με πρακτικά ζητήματα, επειδή νομίζουν ότι, παρόλο που ακόμη είναι ζωντανοί, έχουν

εγκατασταθεί στα νησιά των μακάρων;
Σωστά, είπε.

Έργο, λοιπόν , δικό μας , είπα εγώ, των ιδρυτών της πόλης, είναι να αναγκάσουμε τις εξαιρετικές φύσεις να φτάσουν στη γνώση που προηγουμένως είπαμε ότι είναι η σπουδαιότερη, να δουν δηλαδή το αγαθό και να ανέβουν εκείνη την ανηφορική οδό και, αφού ανεβούν και το δουν αρκετά, να μην τους επιτρέψουμε αυτό που τώρα τους επιτρέπεται.

B1. Ο Πλάτωνας δεν δίνει σαφή ερμηνεία για τον όρο **Αγαθόν** που είναι από τους βασικότερους στο φιλοσοφικό του σύστημα, αλλά αρκείται σε υπαινιγμούς. **Αγαθόν** πάντως είναι (α) το είναι και ό,τι διατηρεί το είναι (β) η τάξη , ο κόσμος και η ενότητα που διαπερνά και συνέχει την πολλαπλότητα (γ) ό,τι παρέχει την αλήθεια και την επιστήμη (δ) η ύψιστη αρχή , η πηγή του όντος και της γνώσης , όπως προκύπτει από την έκφραση «αυτό το αγαθόν». Ήδη στην αρχαιότητα, το πλατωνικό αγαθόν, ήταν παροιμιακή έκφραση για κάτι το ασαφές και σκοτεινό.

Σύμφωνα με το συγκεκριμένο χωρίο από την Πολιτεία, το αγαθόν είναι η ύψιστη γνώση , η σπουδαιότερη

μάθηση, αποτελεί την μεγαλύτερη αξία , γι' αυτό και η ιδέα του αγαθού χαρακτηρίζεται ως «μέγιστον μάθημα» για τους ανθρώπους. Αυτό το μάθημα πρέπει να διδαχθούν οι άνθρωποι και κυρίως όσοι θέλουν να κυβερνήσουν μια πολιτεία. Τα χαρισματικά άτομα (βελτίστας φύσεις)λοιπόν, με τη συνδρομή της παιδείας, μπορούν να φτάσουν στο αγαθόν («αφικέσθαι»). Ο άνθρωπος μπορεί να το προσεγγίσει, να έχει άμεση εποπτεία του αγαθού (ιδειν) και να το γνωρίσει ικανοποιητικά (ικανως ίδωσι). Η πορεία για την κατάκτησή του όμως , είναι δύσκολη και επίπονη. Ο δρόμος είναι ανηφορικός όπως δηλώνουν και οι λέξεις που είναι ετυμολογικά συγγενείς με το ρήμα αναβαίνω, «ἀναβῆναι, ἀνάβασις, αναβάντες» .Η ανύψωση από τα γήινα ενδιαφέροντα προς τα ανώτερα αντικείμενα της νόησης απαιτεί προσπάθεια, επιμονή, προσήλωση και άσκηση. Με την κατάκτηση όμως του αγαθού, ο άνθρωπος καταξιώνεται ευεργετικά και οδηγείται στην ηθική τελείωση. Γι' αυτό πολύ συχνά στον Πλάτωνα λέξεις που σημαίνουν το άνω, την ανάβαση χρησιμοποιούνται μεταφορικά για την παιδεία και τα αγαθά που προσφέρει.

B2 Κατά τον Σωκράτη σε μια πόλη πραγματικά δίκαιη και ευτυχισμένη εκείνο που ενδιαφέρει το νόμο δεν είναι πώς θα ευτυχήσει υπερβολικά μια ξεχωριστή τάξη, αλλά πώς θα απολαμβάνει την ευδαιμονία όλη γενικά η πόλη. Τονίζεται δηλαδή ότι ο νόμος αποβλέπει στο κοινό καλό, στην ευπραγία του συνόλου και όχι στην ευτυχία μιας κοινωνικής ομάδας (ούτε και ατόμων) «έν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι». Η επιβολή του νόμου θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την εξασφάλιση της αυτάρκειας και της ευδαιμονίας των πολιτών, κάτι που θα ήταν ανέφικτο με την ατομική δράση.

Σκοπός του νόμου είναι να επιτυγχάνει την αρμονική συνύπαρξη μεταξύ των πολιτών. Να δημιουργηθεί ένα αρμονικό σύνολο μέσα στο οποίο ο κάθε πολίτης θα ωφελεί τους συμπολίτες του, και ταυτόχρονα θα απολαμβάνει την ωφέλεια που θα προσφέρουν οι άλλοι. Επιδιώκεται δηλαδή να συνεργάζονται τα άτομα αρμονικά χωρίς να υπάρχουν διαφορές μεταξύ τους «συναρμόττων τοὺς πολίτας». Ακόμη να καλλιεργεί κλίμα αλληλεγγύης και συνεργασίας μεταξύ των πολιτών. Να διαμορφώνει τη συλλογική συνείδηση ώστε κάθε πολίτης ξεχωριστά να ωφελεί όπως μπορεί τους συμπολίτες του «μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας ἦν

...δυνατοὶ ὧσιν ὠφελεῖν». Τέλος σκοπός του νόμου είναι να διαπλάθει τους πολίτες. Να τους κάνει να συνειδητοποιήσουν ότι έχουν συγκεκριμένο ρόλο να επιτελέσουν μέσα στην πολιτεία «ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ... ὅπῃ ἕκαστος βούλεται». Μάλιστα ο Σωκράτης υποστηρίζει ότι η ευδαιμονία του συνόλου είναι επιταγή του νόμου (νόμῳ μέλει), που ενώνει τους πολίτες με την πειθῶ και τον εξαναγκασμό (πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκη). Η άποψη αυτή για το δικαίωμα της πολιτείας να παρεμβαίνει νομοθετικά ανταποκρίνεται στο πνεύμα της πλατωνικής ηθικής, καθώς ο Πλάτων πιστεύει ότι καμία αντίληψη του ιδιωτικού βίου δε δίνει το δικαίωμα σε κανέναν να ενεργεί όπως του αρέσει, αγνοώντας την εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου. (Στο κείμενο αυτό ο νόμος προσωποποιείται, για να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στο ρόλο του μέσα στην πλατωνική πολιτεία και συγχρόνως αμεσότητα και ζωντάνια στις επιταγές του για την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας. Οι λέξεις που δείχνουν ότι ο νόμος προσωποποιείται στο κείμενο είναι οι εξής: «τοῦτο οὐ μέλει νόμῳ», «μηχανᾶται», συναρμόττων τούς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκη», «ποιῶν μεταδιδόναι», καὶ αὐτός ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει...», «οὐχ ἵνα ἀφιῇ...», «ἀλλ' ἵνα αὐτοῖς καταχρῆται αὐτός...»)

Στο απόσπασμα από τον Πλατωνικό Πρωταγόρα αναφέρεται ότι το αθηναϊκό εκπαιδευτικό σύστημα υπηρετούσε τις ανάγκες ενός δημοκρατικού κράτους. Η πολιτεία δεν παρεμβαίνει, αλλά ελέγχει τα αποτελέσματα της αγωγής των νέων. Αυτό που κάνει είναι να θεσπίζει νόμους και να υποχρεώνει τους πάντες να υπακούουν σ' αυτούς, άρχοντες και αρχώμενοι. Ο Πρωταγόρας διατείνεται ότι ο νόμος είναι υπεύθυνος για την πειθαρχία και την ευταξία στην πόλη. Οι νόμοι χρησιμοποιούνται ως μέσο διδασκαλίας. Προσαρμόζουν τη συμπεριφορά των πολιτών στα επιθυμητά πλαίσια. Οι νόμοι παραλληλίζονται με ευθείες γραμμές που χαράζουν οι δάσκαλοι για να τις ακολουθούν οι μαθητές. Ο Πρωταγόρας τονίζει ότι οι νόμοι είναι οι υπέρτατοι ρυθμιστές και έχουν καθολική ισχύ. Απαιτείται υπακοή και τυχόν παραβάσεις υπόκεινται σε κυρώσεις που ονομάζονται ευθυναί. Οι τελευταίες ήταν η λογοδοσία την οποία έδινε υποχρεωτικά στο τέλος της δημόσιας υπηρεσίας του κάθε δημόσιος υπάλληλος. Κυρίως λογοδοτούσαν οι άρχοντες που είχαν αναλάβει τη διαχείριση των οικονομικών της πόλης. Η πολιτεία τιμωρεί όσους δεν τηρούν τους νόμους που έχουν θεσπιστεί.

Η πειθώ και ανάγκη είναι δυο βασικά μέσα που μπορούν να δημιουργήσουν ένα αρμονικό σύνολο και είναι απολύτως θεμιτά. Για τον Πλάτωνα η βία είναι αναγκαία για να υπακούσουν στον νόμο και να συμμορφωθούν με τις κοινωνικές επιταγές οι απαίδευτοι (ὁ ἄπειρος παιδείας ὄχλος). Σκοπός του νόμου είναι να εξασφαλίσει την «ενότητα» της πόλης μέσα από την ωφέλεια που θα παρέχει ο ένας στον άλλο σύμφωνα με τις δυνατότητές του και, συγχρόνως, με τον περιορισμό της ασύδοτης δράσης του καθενός (για να μην τραβάει ο καθένας όπου θέλει).

Είναι φανερό πως η αντίληψη αυτή του Σωκράτη για προτεραιότητα στο κοινωνικό συμφέρον, στην ευδαιμονία του συνόλου και στην κοινωνική γαλήνη τον οδηγεί στο συμπέρασμα πως δεν είναι καθόλου πράξη αδικίας ο εξαναγκασμός των φιλοσόφων να κατεβούν στο σπήλαιο και να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο κοινό καλό.

B3. α. σελ. 101 «Ο Γλαύκων...πεφυκυῖα εἶη»

β. σελ. 102 Η άμετρη ελευθερία...κάθε είδους ανοσιούργημα

B4 ζωτικός ⇐ ζῆν

εξήγηση ⇐ ἡγούμενοι

αντίφαση ⇐ ἔφαμεν

αληθής ⇐ ἐπελάθου

σκοπός ⇐ σκέψαι

Άγνωστο:

A. Όταν έγιναν αυτά, συνέβη το αντίθετο από εκείνο που νόμιζαν όλοι οι άνθρωποι ότι θα συμβεί. Γιατί τη στιγμή που είχε συγκεντρωθεί σχεδόν ολόκληρη η Ελλάδα και είχαν παραταχθεί ο ένας ενάντια στον άλλο, όλοι πίστευαν ότι, αν γίνει μάχη, οι νικητές θα γίνουν αρχηγοί και οι νικημένοι θα γίνουν υποτελείς. Ο θεός όμως το έκανε έτσι ώστε και οι δυο έστησαν μνημεία νίκης σαν να είχαν νικήσει, κι αυτούς που έστηναν (μνημεία νίκης) κανένας δεν τους εμπόδιζε, και οι δυο σαν νικητές έδιναν με ανακωχή στους αντιπάλους τους νεκρούς για ταφή, και οι δυο σαν ηττημένοι παρελάμβαναν τους νεκρούς με ανακωχή, και, ενώ υποστήριζαν και οι δυο ότι έχουν νικήσει, καμιά από τις δυο παρατάξεις δεν φάνηκε να έχει ούτε σε έδαφος ούτε

σε πόλη ούτε σε εξουσία κάτι περισσότερο απ' ό,τι
(είχε) πριν γίνει η μάχη.

Β. Γραμματική

οὔτινος – ὅτου	σύνελθε
ἅπασῶν	ἄπέδωκας
πόλιν	φασί(ν)
τάς πλείονας – πλείους	φάνηθι
τοῖς κρατηθεῖσι	σχοίη

Γ. Συντακτικό

1. Αιτιολογική μετοχή υποκειμενικής αιτιολογίας
συνημμένη στο υποκείμενο **ἀμφότεροι**.

Επιρρηματικό κατηγορούμενο τρόπου στο
αντικείμενο **νεκρούς**.

Δοτική αναφοράς στο **πλέον ἔχοντες**.

Κατηγορηματική μετοχή από το **ἐφάνησαν** με
υποκείμενο το **οὐδέτεροι**.

Υποκείμενο στο απαρέμφατο **γενέσθαι**
(απαρέμφατο σε θέση ρήματος).

2. Γενική απόλυτη χρονική μετοχή , τούτων =
υποκείμενο της μετοχής.

→ Έπει ταῦτ' ἐπράχθη.

3. Υπόθεση: εἰ μάχη ἔσται

Απόδοση: οἱ μὲν κρατήσαντες ἄρξουσιν, οἱ δὲ
κρατηθέντες ὑπήκοοι ἔσονται. Δηλώνει το 1^ο είδος
«το πραγματικό».